

POWSTANIE STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI PÓŁNOCNEJ

1. Sytuacja kolonii brytyjskich w Ameryce Północnej

- Anglia opanowała obszary od wybrzeża Oceanu Atlantyckiego do Gór Appalachów. Powstało tam 13 kolonii brytyjskich. Na czele każdej stał gubernator. Kolonie różniły się między sobą systemem gospodarczym. W każdej funkcjonował samorząd, który nie miał żadnego wpływu na decyzje władz brytyjskich względem kolonii..
- w południowych koloniach rozwijały się plantacje bawełny i tytoniu, na których pracowali niewolnicy sprowadzani z Afryki i uważani za rzecz
- w koloniach północnych nastąpił rozwój przemysłu metalurgicznego, stoczniowego i spirytusowego. Rolnictwo opierało się na niewielkich gospodarstwach zwanych farmami.
- Anglia traktowała kolonie jako rynek zbytu i bazę surowcową dla swojego przemysłu:
  - ograniczała handel kolonii – zakazywała produkcji licznych towarów i zmuszała do kupowania towarów angielskich, nie zezwalała na budowę manufaktur
  - narzucała wysokie cła, opłaty i podatki – towary angielskie były wysoko ocłone były więc drogie. Nie wolno jednak było kupować towarów z innych statków niż angielskie
  - sprzeciwiano się rozwojowi terytorialnemu kolonii gdyż doprowadzało to do wojen z Indianami, Francją i Hiszpanami. Jednocześnie kolonie musiały utrzymywać wojsko angielskie
  - narzucono kolonistom ustawę stemplową – ustawa stemplowa był to obowiązek odpłatnego ostemplowania każdej gazety, książki, umowy prawnej; jednym słowem wprowadzono wysoki podatek pośredni
  - w 1773 r. Kompania Wschodnioindyjska otrzymała monopol na sprzedaż herbaty w koloniach – herbata angielska była droższa niż holenderska. Zgodnie z przepisami koloniści mogli jednak kupować herbatę tylko ze statków angielskich. To znacznie ograniczało wolność handlu.
  - koloniści mogli sprzedawać swoje towary (bawełnę, tytoń) tylko na statki angielskie i kupować towary tylko ze statków angielskich

2. Przyczyny wojny o niepodległość USA

- koloniści chcieli być traktowani jak inni poddani korony brytyjskiej
- chcieli mieć swoją reprezentację w parlamencie angielskim
- chcieli mieć wpływ na nakładane na nich podatki i prawa – sprzeciwili się opłacie stemplowej uważając, że jeżeli ich interesy nie są reprezentowane w parlamencie angielskim, to ciało to nie może na nich nakładać żadnych podatków
- koloniści ogłosili bojkot towarów angielskich sprzeciwiając się wysokiemu cłu
- kolonie dążyły do samostanowienia o swoich losach – w 1773 r. koloniści sprzeciwiając się nakazowi zakupu drogiej herbaty zatopili cały jej ładunek w porcie Boston (przebrani za Indian – „bostońskie picie herbaty”).
- władze angielskie po zatopieniu ładunku herbaty w porcie Boston nałożyły na kolonie represje, które doprowadziły do zjednoczenia się kolonii i wystąpienia przeciwko Anglii. represje te to:
  - zamknięto port w Bostonie
  - zawieszono działalność samorządu w Massachusetts
  - buntowników miały sędzić sądy angielskie
  - rozmieszczono 10 tys. żołnierzy angielskich w domach kolonistów na ich koszt
  - tereny leżące na zachód od Appalachów przekazano Kanadzie ograniczając w ten sposób możliwości rozwoju terytorialnego kolonii
- I Kongres Kontynentalny, zwołany przez kolonistów w 1774 r. do Filadelfii potępił represje, ponownie wezwał do bojkotu towarów angielskich i powołał milicję, czyli oddziały samoobrony
- do pierwszego starcia między kolonistami a wojskami angielskimi doszło pod Lexington w 1775 r. gdy regularna armia próbowała rozbroić milicję

3. Wojna o niepodległość USA 4.07.1776 – 1783 r.

- a) **4.07.1776 r.** II Kongres Kontynentalny w Filadelfii uchwalił *Deklarację Niepodległości*, opracowaną przez Thomasa Jeffersona, w której 13 kolonii ogłosiło powstanie Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej i ich niepodległość. Na czele milicji obywatelskiej stanął Jerzy Waszyngton (George Washington).
- b) Początkowo oddziały kolonistów ponosiły klęski z regularną armią angielską. Dlatego też koloniści przeszli do wojny partyzanckiej. Do kolonistów przyłączali się ochotnicy z Europy – m.in. Tadeusz Kościuszko, Kazimierz Pułaski czy Maria Józef La Fayette. (Marie Joseph La Fayette) Do pierwszego wielkiego zwycięstwa kolonistów doszło pod Saratogą (1777).
- c) Anglia prowadziła blokadę morską kolonii. Po stronie zbuntowanych opowiedziały się inne państwa. część utworzyła Ligę Zbrojnej Neutralności (Rosja, Dania, Szwecja, Holandia, Portugalia, Neapol, Sycylia, cesarstwo Habsburgów, Prusy). Trzy państwa: Hiszpania, Francja i Holandia otwarcie wypowiedziały Anglii wojnę. Anglia nie była w stanie walczyć na tyłu frontach. W 1781 r. wojska amerykańsko – francuskie pokonały pod Yorktown korpus gen. Corwallisa.
- d) Wojna o niepodległość USA została zakończona **podpisaniem traktatu pokojowego w Wersalu w 1783 r.** (inaczej – traktat paryski)
- Anglia uznała niepodległość USA
  - Francja odzyskała utracony wcześniej Senegal w Afryce zachodniej oraz kilka faktorii handlowych w Indiach
  - Hiszpania uzyskała Minorkę i Florydę

4. Konstytucja Stanów Zjednoczonych 17.09.1787 r.

Autorami konstytucji byli: Thomas Jefferson, George Washington, Benjamin Franklin, Alexander Hamilton.

- konstytucja tworzyła z USA państwo federacyjne o ustroju republiki prezydenckiej
- wprowadzała trójpodział władzy zgodnie z zasadami Monteskiusza na władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą
- władzę ustawodawczą miał pełnić dwuizbowy Kongres złożony z Izby Reprezentantów i Senatu. Reprezentanci mieli być wybierani na kadencję 2-u letnią (wybierano 2-4 reprezentantów z każdego stanu). Skład Senatu – po 2 senatorów z każdego stanu wybieranych na kadencję 6-o letnią (ale na takiej zasadzie, że 1/3 składu senatu zmieniała się co 2 lata). Kongres ustalał podatki, uchwalał ustawy, mógł postawić prezydenta w stan oskarżenia.
- władzę wykonawczą sprawuje prezydent, który pełni funkcje głowy państwa i szefa rządu. Prezydent jest wybierany na kadencję 4-o letnią przez kolegium elektorów wybieranych w wyborach powszechnych. Uprawnienia prezydenta: naczelny zwierzchnik armii, ma prawo weta wobec uchwał Kongresu, mianuje członków rządu, kieruje polityką zagraniczną państwa
- władza sądownicza – sprawują ją niezawisłe sądy. Na czele stoi Sąd Najwyższy, w skład którego wchodzi 9 sędziów mianowanych dożywotnio przez prezydenta za zgodą senatu. Kompetencje – Sąd Najwyższy rozstrzyga spory między stanami, interpretuje konstytucję, zawiesza dekrety i uchwały niezgodne z konstytucją.
- ponieważ państwo stało się federacją stanów posiadających pewną autonomię (np. różne prawa) utworzono organy władzy stanowej (zasięg władzy ograniczony terytorium stanu) i organy władzy federalnej = ogólnopaństwowej.
- Władze federalne - kompetencje: ustalanie ceł, emitowanie waluty, utrzymywanie armii, nakładanie podatków federalnych, kontrola sądownictwa stanowego przez Sąd Najwyższy i Departament Sprawiedliwości
- Władze stanowe – każdy stan posiada własne ciało ustawodawcze, skarb, policję i konstytucje.
- konstytucja nadawała czynne i bierne prawo wyborcze wszystkim obywatelom (kobiety i Murzyni nie mieli praw obywatelskich)
- w 1791 r. przyjęto 10 poprawek nazywanych Kartą Praw, które były gwarancją swobód obywatelskich: wolność religii, słowa i druku, prawo posiadania broni, zapewnienie bezpieczeństwa osobistego